

eiXamplem

Butlletí de l'ANC de l'Eixample, Sant Antoni i Les Corts

Abril 2021 - Número 28

Editorial

El català: de la supervivència a la normalitat només amb la independència

La llengua i la cultura són els pilars de la Nació catalana, per això des de fa més de 3 segles que són perseguides i s'han intentat esborrar del mapa, tant al *Reino de España* com a la *Republique Française*, a través de lleis repressives, menyspreu social i imposicions violentes o subtils.

Som en una **emergència lingüística** perquè el català és una llengua minoritzada. Als Països Catalans, la interferència de l'idioma espanyol a tots els àmbits (als mitjans de comunicació, a les xarxes, a l'esport, al lleure, a la publicitat, a l'administració i sobretot al carrer) condueix inevitablement a la substitució lingüística que, a la llarga, és la causa de la desaparició de la llengua minoritzada.

Només per aquests motius es justifica que l'**Eixamplem** hi dediqui un monogràfic quan s'acosta un Sant Jordi encara atípic per la persistència de la pandèmia.

No podem ni volem acceptar la submissió, ni la resignació ni la resistència simbòlica. La llengua -com la cultura-

és patrimoni de les persones, però les institucions, que tenen a les seves mans les reglamentacions, han d'estar disposades a lluitar per defensar el que significa i el que representa com a mecanisme de comunicació i d'identitat.

Un govern autonòmic buit de poder, poruc, supeditat a l'estat espanyol, que domina el poder polític, l'aparell repressiu i els òrgans jurídics, és incapaç de defensar amb eficàcia el paper que la llengua catalana ha de tenir a Catalunya i a la resta dels Països Catalans.

Només amb la independència política total es podrà aconseguir redreçar-ne la davallada i donar-li la dignitat que mereix perquè no podem oblidar que, gràcies a la tenacitat i la tossuderia del poble, ha estat possible mantenir-la viva.

El català depèn de nosaltres, el 52% dels catalans han votat per la independència i això també inclou la dignificació de la nostra parla.

Per què hi ha llengües que corren perill

«Les llengües moren perquè els seus parlants deixen d'usar-les.

I els motius que els duen a fer-ho no tenen res de natural.

La repressió per motius de llengua no és precisament un fet anecdòtic en la història de la humanitat»¹

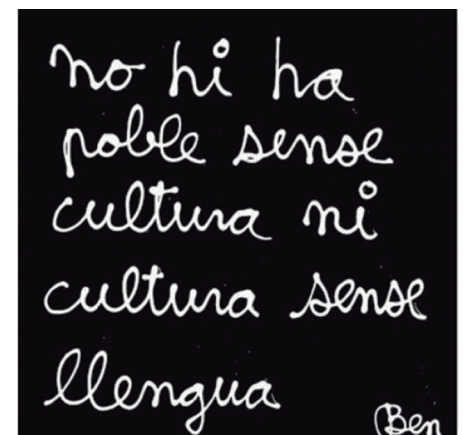
Si donem un cop d'ull al mapa lingüístic i al mapa polític d'Europa, veurem com molt sovint les fronteres lingüístiques no coincideixen amb les fronteres estatals perquè les llengües són més antigues que uns estats forjats generalment a partir d'acords polítics o conquestes bèl·liques. Si els parlants es resisteixen a acceptar la llengua oficial, el poder polític, que massa sovint no està a l'alçada de les circumstàncies, teixeix un argumentari encaminat a forjar un pensament col·lectiu en contra del que anomenen llengües autòctones, llengües regionals, dialectes... I el conflicte està servit.

Hi ha diverses raons que provoquen la progressiva desaparició d'una llengua. Les més habituals són:

1. La substitució lingüística. És una de les causes principals de debilitació d'una llengua perquè el poble l'abandona i la substitueix per una altra que considera més útil, més extensa, més prestigiosa... Aquesta actitud acostuma a anar precedida de campanyes més o menys subtils que fan sentir als parlants aquesta necessitat i ja no la passen als fills. Aquest seria el cas de determinades llengües ameríndies, els parlants de les quals són vistos amb menyspreu i no volen que els seus fills passin pel mateix patiment. Un cop es produeix el tall generacional, el retorn és pràcticament impossible.

2. La repressió planificada del poder contra una minoria lingüística i

cultural, com va ser el cas d'Estònia durant el règim stalinista en què es va iniciar un procés de russificació duríssim contra la llengua i la cultura esto-

1. <https://www.vilaweb.cat/noticies/la-mort-de-les-llengues-opinio-grup-estudi-llengues-amenacades-gela/>

nianes que va alterar la relació dels habitants d'Estònia amb el seu hàbitat natural.

3. Les emigracions i les dispersions de la població per causes de pobresa o de conflicte bèl·lic. A Irlanda, la pèrdua de l'idioma es deu en gran part a les grans emigracions del XIX, perquè si bé al 1841 els parlants eren 4.000.000, després de la fam de les patates i les emigracions conseqüents, al 1851 ja només eren 1.700.000.

Catalunya està situada en un lloc de pas i tradicionalment ha conviscut amb ètnies i llengües diverses, fins al punt que actualment s'hi parlen, amb més o menys intensitat, unes 300 llengües. Des d'aquesta perspectiva multiètnica i multilingüística, quina és la fortalesa del català?

Una mirada a la història i des del Decret de Nova Planta, el document que inicia una persecució sistemàtica contra la llengua, ens demostra que

podrien parlar de "miracle" perquè no sé de cap altra llengua al món que hagi sobreviscut a tantes adversitats i hagi arribat amb fortalesa al segle XXI, perquè les llengües, sense un estat al darrere que les protegeixi com fan tots els estats amb les seves, estan condemnades a una existència pràcticament testimonial.

També en aquest tema, la nostra capacitat de resistència és un exemple de ganes de ser.

Parlem amb Blanca Serra sobre la situació de la llengua catalana

Blanca Serra (Barcelona 1943) és llicenciada en filologia clàssica. La seva activitat política ha estat sempre marcada per la defensa de la llengua i la independència de Catalunya, una actitud que l'ha convertida en un referent per a la llengua i la cultura dels Països Catalans.

Es tracta d'un procés, relativament llarg, que es dona quan existeix una situació de subordinació lingüística entre una llengua subordinant –en el nostre cas el castellà/espanyol– i una llengua subordinada –el català en el nostre cas. La llengua subordinant va deixant en situació d'ús residual la llengua subordinada en els diferents àmbits d'ús general fins a deixar-la arraconada i menystinguda pels propis parlants i, al límit, fins a extingir-la com a llengua viva. És un procés lent, que pot ser accelerat o retardat per factors polítics i culturals, però que va avançant sen-

• morfològicointàctic: "Tinc que" per "tinc de, he de", "No tinc" per "No en tinc".
• lexicosintàctic i lexicosemàntic: introducció de mots de l'altra llengua, desaparició de locucions, frases fetes, proverbis...

La nostra constatació és que el català és llengua d'ús normal a moltes zones geogràfiques però que a Barcelona i la seva conurbació s'ha convertit en una llengua poc parlada tot i que és coneguda pràcticament per tothom, i Serra ratifica aquest procés de substitució:

A Barcelona i àrea metropolitana es nota molt aquest procés de substitució, sobretot entre el jovent (per més que hi hagi l'escola i un mínim d'immersió lingüística en català pel mig); també se sent com el castellà actua molt sovint de llengua pont entre, per exemple, el tagal dels filipins, l'amazig, l'àrab dels magrebins, el xinès, el rus, el búlgar o altres llengües de les comunitats de nou vinguts; això es produeix perquè els immigrants perceben que els és més útil i còmode aprendre i usar un mínim d'espanyol perquè el poden compartir amb tothom, ja que és la llengua obligada constitucionalment. També les nombroses comunitats llati-

Per a les persones preocupades per la llengua, la idea que el català pugui entrar en un procés de desaparició és inacceptable. En la nostra entrevista amb Blanca Serra, la primera pregunta que li fem és justament que significa per a un país la pèrdua de la seva llengua. Aquesta és la seva resposta:

Quan, com és el nostre cas, allò que ens distingeix com a comunitat nacional singular és la llengua i tot allò que es

La llengua subordinant va deixant en situació d'ús residual la llengua subordinada en els diferents àmbits d'ús general fins a deixar-la arraconada i menystinguda pels propis parlants i, al límit, fins a extingir-la com a llengua viva.

se aturador si no s'engega una normalització lingüística adequada i la corresponent reversió de les normes d'ús.

En aquest procés es produeix la pèrdua progressiva dels trets propis de la llengua subordinada, que són substituïts pels corresponents trets propis de la llengua subordinant i això passa a tots els nivells de la llengua:

• fonètic: Per exemple la introducció del so castellà de la J (ja, ja, ja...), el so de S sonora substituït per S sorda (cassolà/cassolà),

...que desaparegui la teva llengua és la desaparició i l'anorreament del país sencer...

vehicula amb la llengua, es a dir el pensament, les accions, la història, les lluites i maneres de fer, que desaparegui la teva llengua és la desaparició i l'anorreament del país sencer. És part d'un genocidi de la diversitat de la humanitat.

Una de les causes de la pèrdua de la llengua és allò que s'anomena substitució lingüística. Serra la defineix així:

... és molt important l'actitud que mantinguem els catalanoparlants: si ens passem constantment al castellà per comoditat, per no buscar-nos conflictes, per quedar bé, estem contribuint a la substitució, minorització i debilitació del català.

noamericanes, sovint amb pares i mares de llengües ameríndies, no se senten gens empeses a sumar-se al català després que s'han incorporat al castellà. I en tercer lloc és molt important l'actitud que mantinguem els catalanoparlants: si ens passem constantment al castellà per comoditat, per no buscar-nos conflictes, per quedar bé, estem contribuint a la substitució, minorització i debilitació del català.

També els rètols dels establiments i negocis reflecteixen que en gran part no es respecta el codi de consum de retolar en la llengua pròpia.

Un exemple clar seria uns cantants d'èxit del Baix Llobregat com els germans David i José Muñoz, els *Estopa* que, per edat, han d'haver passat per l'escola catalana i no se n'han encomanat gens, perquè ja en tenen prou amb expressar-se en espanyol per a un mercat de milions de parlants als dos cantons de l'atlàntic.

En les reivindicacions socials i polítiques la societat civil té molt més pes del que es pot pensar i li demanem quines mesures podria o hauria de prendre.

En primer lloc prendre consciència d'aquests problemes i no estar tot el sant dia lamentant-nos de les nostres debilitats, deixadesa i indiferència sobre el futur i les possibilitats de la llengua. En segon lloc prendre consciència de la força de l'activisme lingüístic i del po-

... prendre consciència de la força de l'activisme lingüístic i del poder que tenim a les nostres mans només que ens ho proposem.

der que tenim a les nostres mans només que ens ho proposem. Organitzem-nos i associem-nos, doncs, en alguna de les entitats de les moltes que existeixen que treballen en favor de la llengua i la cultura. I en tercer lloc, en el context de l'horitzó multilingüe a què ens encaminen, hem d'aspirar a ser una nació de políglotes i saber que cada

persona o família d'incorporació llunyana en el temps o recent té família, coneguts, amistats, llaços de tot tipus a les seves terres d'origen a les quals pot enllaçar les seves noves experiències i això té una gran força que hem de tenir en compte: cultivar l'empatia entre els hàbits lingüístics i culturals dels nous vinguts i els seculars dels catalans de tota la vida.

La Plataforma per la Llengua és una entitat no governamental, sense ànim de lucre i amb una gran trajectòria al nostre país que vetlla per a la normalització del català en tots els àmbits de la societat civil. De fet és una tasca que haurien de fer sobretot les institucions polítiques, sovint massa entretregudes en altres fronts no sempre imprescindibles.

Les línies bàsiques d'actuació que es proposa aquesta entitat són:

- Conscienciar els parlants i incidir en l'ús del català.
- Fer del català el punt de trobada de la diversitat social, ètnica i cultural de la nostra societat.
- Treballar per a la normalització del català ens els àmbits culturals, audiovisuals, del joc, del lleure...
- Garantir la presència del català en tots els àmbits educatius.
- Garantir els drets lingüístics dels catalans en l'àmbit privat i públic.
- Normalitzar la llengua en el món socioeconòmic.
- Aconseguir el reconeixement de les administracions internacionals.
- Aconseguir l'increment de la presència de la llengua catalana en l'àmbit judicial.

<https://www.plataforma-llengua.cat/>

EL QÜESTIONARI DE LES ACTITUDS LINGÜÍSTIQUES

	en català	en castellà	no ho sé, no m'hi fixo
Entrem en una botiga i ens dirigim al venedor o venedora...			
Hem de demanar una informació a una persona desconeguda pel carrer i ho fem ...			
Coneixem una persona que, pel seu aspecte, sembla estrangera i li parlem...			
Amb un nen o nena que habitualment parla castellà a casa seva hi parlem...			
Ens telefonem per fer-nos alguna oferta comercial i contestem...			
Coincidim a l'ascensor amb veïns que coneixem poc i hi parlem del temps...			
Quan fas una cerca a la xarxa, ho fas...			
Quan obres una aplicació, la tries...			

I unes quantes reflexions

- Si mantens el català d'entrada i durant la conversa, observaràs amb sorpresa que hi ha molta més gent del que et penses que el parla.
- Si mai no fas servir el català en públic, pensa que estem davant d'una llengua amenaçada i que l'ús públic és molt important per a la seva supervivència. Si només ho fas de vegades, intenta que per a tu sigui un hàbit fer-ho sempre.
- Si només iniciis la conversa en català quan tens la seguretat que el teu interlocutor també el parla, com ho pots saber abans d'iniciar la conversa?
- Si ignorem que tots els nens han passat per una escola que els ha format en ambdues llengües i que són capaços, des de ben petits, de seguir una conversa en català, de què serveixen les escoles?
- Si no tenim clar que les persones que estan de cara el públic han de parlar la llengua del país on viuen, en quin lloc queden els nostres drets com a ciutadans? Us imagineu una persona que no sàpiga parlar gens d'italià i que despatxi en un comerç a Itàlia?
- Si quan coneixem una persona estrangera tendim a parlar-li només en castellà, quina opció li donem perquè aprengui la llengua?
- Si en una conversa tothom parla en la seva llengua, trobes que això crea tensions? I no has pensat que aquestes tensions són només una imaginació teva?

**HAS TROBAT PROU ARGUMENTS PER LLUITAR PER LA LLENGUA D'AQUEST PAÍS?
DONCS SURT AL CARRER I POSA'LS EN PRÀCTICA.**

Brindis a la poesia el primer dia de primavera

El diumenge 21 de març a les 10 del matí de manera virtual van llegir 16 poemes que havien escrit entre 14 persones que van respondre a la crida del grup. Una copa al final i un brindis per la Llengua i les experiències lingüístiques. Tenim intenció que en surti un recull escrit per Sant Jordi. Esperem que us agradi la petita selecció que n'hem fet per mostrar-les a l'Eixamplem amb **intenció de fer visible la importància de la lluita per la Llengua** al dia a dia dels nostres carrers, en la diada de Sant Jordi.

Si voleu veure la lectura feta i el brindis, ho podeu fer al següent enllaç: (no sé si és aquest, ja t'ho tornaria a enviar amb el bo)

<https://meet.jit.si/DiaMundialDeLaPoesiaCLLC2021>

HI VAN PARTICIPAR:

Albert Claramont, Anna Agüera, Jesús Castillon, Enric Larreula, F.Xavier Simarro Montané, Marc Magrinyà, Pere Peries, Ramona Saez, Teresa Bicianà, Ramon Besora i també les persones del grup CLLC: Tina Font, com a moderadora i gestora de la comunicació per xarxes, Cristina Company i Teresa Creus Solà com autores, Imma Soldevila, Artur Martí i Blanca Serra com a participants. No tots van poder assistir a la lectura del dia 21.

Des de la CLLCV es van proposar unes imatges fetes al barri de Les Corts però també es va acceptar temes lliures d'alguns autors.

La CLLC existeix per engruixir el volum de parla catalana al barri i, per ex-

tensió, on sigui que hi hagi gent disposada a aprendre-la i fer-la servir amb petites accions. Aquest cop una proposta en línia per a fer un Recull de poe-

mes va incentivar la creativitat i ens va portar amistat. **Gràcies a totes les persones que van participar i fer de l'acte un moment lúdic i joios.**

AQUESTA ÉS UNA DE LES POESIES QUE ES VAN PRESENTAR

EL NEN

*"La sala dels nens morts és dintre meu.
Sóc massa vell per no plorar per tots."*

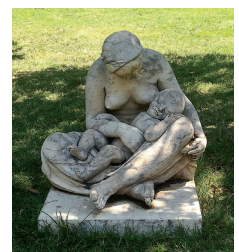
JOAN MARGARIT

No ho sembla, no li sembla a la desolada,
bruta, colpejada mare, però el nen és viu.
Han passat per deserts i cràters de bombes
pagades amb els nostres impostos;
han creuat tantes desferres de països
que ja no saben amb què parlar o implorar
als dèspotes i als maltractadors innumerables.

No ho sembla, però aquell fill de maternitat
no volguda i forçada és viu i respira.
No caldrà que la mare li expliqui res, no
preguntarà nom de pare, ja el sabrà anònim
i brutal, després de tants camps i filats,
rere tantes escapades terra i mar enllà.
Exhaustos els retrata el documental.

No ho sembla, però el nen és viu, encara.
I encara queda l'esperança que alguna porta
s'obri per oferir ni que sigui establia o un brou
calent que no estigui fet amb misèria.

Albert Claramont

Inspirat en l'escultura Maternitat, de Lluís Granero. Jardins de la Maternitat, Les Corts (Barcelona)